

22. okrugli stol o slobodnom pristupu informacijama - Knjižnice u sferi ostvarivanja ljudskih prava - pravo na obrazovanje i autorsko pravo

9. prosinca 2022.

Knjižnice grada Zagreba, Multimedijalna dvorana, Starčevićev trg 4

ORGANIZATORI

Hrvatsko knjižničarsko društvo
Komisija za slobodan pristup informacijama
Komisija za autorsko pravo i otvoreni pristup

PROGRAMSKI I ORGANIZACIJSKI ODBOR

Milena Bon, Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Ljubljani
Jasenka Pleško, predsjednica Hrvatskoga knjižničarskog društva
Silvija Perić, predsjednica Komisije za slobodan pristup informacijama i slobodu izražavanja
Adela Ćurlić, Komisija za slobodan pristup informacijama i slobodu izražavanja
Tea Grašić-Kvesić, Komisija za slobodan pristup informacijama i slobodu izražavanja
Tihana Rašeta, Komisija za slobodan pristup informacijama i slobodu izražavanja
Annemari Štimac, Komisija za autorsko pravo i otvoreni pristup
Renata Petrušić, Komisija za autorsko pravo i otvoreni pristup
Marija Bartolić, Komisija za autorsko pravo i otvoreni pristup

ODRŽAVANJE SKUPA PODRŽALO JE

Ministarstvo kulture i medija Republike Hrvatske

JEZIK

Službeni su jezici skupa hrvatski i slovenski

PROGRAM

9.00 – 9.30 Prijava sudionika

9.30 – 10.00 Pozdravni govori

10.00 – 10.15 In memoriam – Vesna Crnogorac

10.15 – 10.35 **Javno priopćavanje djela nedostupnih na tržištu u hrvatskim knjižnicama**

Dragutin Nemec, Knjižnica Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu

10.35 – 10.55 **Kako autori mogu zadržati pravo raspolaganja znanstvenim djelima i podijeliti ih što slobodnije?**

Iva Melinščak Zlodi, Knjižnica Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu

10.55 – 11.15 **Knjižnica kao potpora digitalnom izdavaštvu – *FF Open Press***

Željka Salopek, Knjižnica Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu

11.15 – 11.30 Rasprava i pitanja

11.30 – 12.00 Pauza

12.00 – 12.20 **Uloga Inicijative HR-OOZ u osiguravanju i razvoju otvorene znanosti u Republici Hrvatskoj**

Bojan Macan, Centar za znanstvene informacije Instituta Ruđer Bošković

12.20 – 12.40 **Otvorena znanost i informacijska pismenost kao poticaj demokratskom razvoju društva: primjena načela otvorene znanosti u Sloveniji**

Miro Pušnik, Središnja tehnička knjižnica Sveučilišta u Ljubljani

12.40 – 13.00 **Potrebe za komercijalnim bazama podataka narodnih i školskih knjižnica**

Aleksandra Pikić Jugović, Dunja Marija Gabriel,
Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu

13.00 – 13.20 **Digitalne vještine dostupne svima**

Marija Šimunović, Knjižnično-dokumentacijski centar Ekonomskog fakulteta u Zagrebu

13.20 – 13.40 **Školske knjižnice i nastava u mrežnom okruženju ili kako smo gasili požar najmanje 250 puta**

Josip Strija, Gimnazija Petra Preradovića, Virovitica

13.40 – 14.00 **Dostupnost izvora o ljudskim pravima**

Tatijana Petrić, Dolores Mumelaš

14.00 – 14.15 Rasprava i pitanja

14.15 – 14.30 Zaključci i zatvaranje

UVOD

Tema međunarodnog 22. okruglog stola o slobodnom pristupu informacijama *Knjižnice u sferi ostvarivanja ljudskih prava – pravo na obrazovanje i autorsko pravo* bavi se pitanjem obrazovanja kao jednim od temeljnih ljudskih prava. Pandemija je utjecala na pravo na obrazovanje, posebice u pristupu edukacijskim materijalima. Stoga je pravo na obrazovanje dovedeno u vezu s autorskim pravom.

U fokusu ovog 22. okruglog stola o slobodnom pristupu informacijama bit će riječi o tome kako su se knjižnice snašle u inkluzivnom edukacijskom okruženju tijekom proteklih dviju izazovnih godina te novostima i primjeni novog Zakona o autorskom pravu i srodnim pravima.

10.15-10.35

Javno priopćavanje djela nedostupnih na tržištu u hrvatskim knjižnicama

Dragutin Nemec, Knjižnica Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu

Sažetak

Izlaganje će se fokusirati na dosad najveću priliku da knjižnice u EU-u i Hrvatskoj temeljem Direktive 2019/790/EU o digitalnom tržištu i Zakona o autorskom pravu i srodnim pravima, digitalizacijom i činjenjem dostupnim javnosti otvore velike dijelove fondova knjiga i druge građe, bez potrebe za traženjem dopuštenja autora i nositelja prava. Jedna od najvažnijih promjena u Direktivi i Zakonu tiče se djela nastalih u EU-u koja su još uvijek pod autorskim pravom, ali koja više nisu dostupna na tržištu uobičajenim kanalima trgovine i koja knjižnice mogu digitalizirati i izravno internetom priopćiti javnosti, tj. korisnicima, uz određene preduvjete i korake, napose različite provjere i objavu prethodne namjere da se to napravi na portalu Ureda Europske unije za intelektualno vlasništvo (EUIPO). Navest će se i pitanja što jasnijeg definiranja općenito u propisima navedenih pojmova „razumni napor“ i „uobičajeni trgovački kanal“, kao i različita dosadašnja iskustva članica EU-a i EUIPO-a u vezi s tim. Da bi se stručna zajednica upoznala s tom velikom mogućnošću i praktično je mogla izvoditi, poželjni bi bili što standardniji postupci i kriteriji koji bi bili jasni svim knjižnicama u Hrvatskoj, kao i mogućnost zajedničkih napora cijele zajednice, što će se u izlaganju problematizirati, te promišljati što je moguće jednostavnija rješenja.

Radna biografija

Dragutin Nemec zaposlen je u Knjižnici Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Član je Komisije za autorsko pravo i otvoreni pristup i Komisije za pravne i srodne knjižnice Hrvatskoga knjižničarskog društva te predsjednik Društva bibliotekara pravnih i srodnih biblioteka Jugoistočne Europe (SEALL).

Njegov stručni i obrazovni rad u knjižnici / strukovnoj zajednici obuhvaća rad u korisničkoj službi, na klasifikaciji i predmetnom označavanju, pretraživanju i diseminaciji specijaliziranih baza podataka i elektroničkih informacijskih izvora prava. Taj se rad odnosi i na održavanje edukacija i prezentacija informacijskih izvora akademskoj zajednici, izradu dokumenata stručne i pravne tematike, kao i na predavanja i radionice na stručnim skupovima i konferencijama (LIDA, SRCE, CSSU, na Sveučilištu i dr.) u vezi s autorskim pravom i visokoškolskim knjižnicama.

Dragutin Nemec sudjeluje u provedbi projekta informatizacije pravosuđa – sudske prakse Vrhovnog suda Republike Hrvatske, projekta *TEMPUS* za razvoj kurikula u suradnji s visokoškolskom ustanovom London School of Economics (LSE), kao i u realizaciji projekata strukovnih udruga. Održava predavanja u sklopu projekta Pravosudne Akademije Ministarstva pravosuđa, a od 2021. godine voditelj je projekta *Knjižnica PFZG-a kao središnja nacionalna baštinska knjižnica*.

Autor je dvadesetak objavljenih stručnih radova i leksikografskih priloga iz područja knjižničarstva, autorskog prava i visokoškolskog sustava.

10.35 – 10.55

Kako autori mogu zadržati pravo raspolaganja znanstvenim djelima i podijeliti ih što slobodnije?

Iva Melinščak Zlodi, Knjižnica Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu

Sažetak

Retain je projekt započet 2022. godine, pod vodstvom organizacije SPARC Europe, s ciljem da istraži stanje, stavove i prakse (među znanstvenim izdavačima, ustanovama i autorima znanstvenih radova) vezano uz mogućnost da autori zadrže prava raspolaganja nad svojim autorskim djelima i dijele ih pod uvjetima otvorenih licencija. Prethodna istraživanja sugeriraju da je upravo složenost legislative i izdavačkih praksi povezanih s autorskim pravom jedna od glavnih zapreka slobodnom dijeljenju i ponovnoj upotrebi znanstvenih publikacija. U projektu će se provesti istraživanje među predstavnicima ustanova i autora, kao i pregled trenutačnih praksi među „velikim“ svjetskim izdavačima, kao i među časopisima u otvorenom pristupu. Rezultati istraživanja pomoći će oblikovati kampanju kojom će se među autorima, ustanovama i izdavačima nastojati poboljšati poznavanje prava autora i uklanjati zapreke slobodnom dijeljenju.

Projekt se provodi u sklopu šireg trogodišnjeg programa *Knowledge Rights 21* koji zajednički provode IFLA, LIBER i SPARC Europe.

Radna biografija

Iva Melinščak Zlodi zaposlena je u Knjižnici Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Radi na poslovima vezanim uz elektroničke izvore i edukaciju korisnika, institucijski repozitorij, potporu izdavačkoj djelatnosti ustanove, izvještavanju o znanstvenoj produktivnosti i bibliometrijskim pokazateljima.

Sudjelovala je u pokretanju elemenata infrastrukture za otvorenu znanost na nacionalnoj razini (Portal Hrčak i sustav digitalnih repozitorija Dabar) i na razini ustanove (repozitorij FF-a i platforma za knjige u otvorenom pristupu *FF Open Press*). Članica je upravnog odbora organizacije SPARC Europe, koordinacijskog odbora sustava Dabar i upravnog odbora Hrvatske udruge za znanstvenu komunikaciju – ZNAK. Na FFZG-u osoba je za kontakt za istraživačke infrastrukture DARIAH i OPERAS, i sudjeluje u aktivnostima tih europskih konzorcija.

Trenutačno sudjeluje u projektima *Retain* i *DIAMAS - Developing Institutional Open Access Publishing Models to Advance Scholarly Communication*.

Područja autoričina stručnog i znanstvenog interesa obuhvaćaju otvoreni pristup i otvorenu znanost (naročito u društvenim i humanističkim znanostima), repozitorije, bibliometriju u humanističkim i društvenim znanostima, autorsko pravo i nakladništvo.

10.55 – 11.15

Knjižnica kao potpora digitalnom izdavaštvu – *FF Open Press*

Željka Salopek, Knjižnica Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu

Sažetak

FF Open Press platforma je Filozofskog fakulteta u Zagrebu na kojoj se objavljuju digitalna izdanja knjiga i zbornika radova iz naklade fakulteta (*FF Press*) i njegovih organizacijskih jedinica (odsjeka i zavoda). Izdanja se objavljuju u otvorenom pristupu uz licenciju Creative Commonsa CC-BY-NC-ND. Cilj je redovna objava novih te postupno objavljivanje starijih izdanja u digitalnom obliku. Fakultet s autorima sklapa ugovor o objavljivanju. Na platformi su dostupne autorske knjige, uredničke knjige, zbornici radova sa skupova te udžbenici. Važnost dostupnosti ove literature pokazala se osobito u vrijeme pandemije kad je knjižnica bila zatvorena, ali i nakon njezina otvaranja – dok se nastava i dalje održavala na daljinu te brojni korisnici knjižnice nisu bili u Zagrebu.

Radna biografija

Željka Salopek radi u Knjižnici Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Diplomirala je grčki i latinski jezik te bibliotekarstvo. U knjižnici vodi zbirku za klasičnu filologiju, jedna je od urednica fakultetskog repozitorija, administrira program za provjeru autentičnosti radova, te radi na poslovima vezanima uz edukaciju korisnika i digitalno izdavaštvo fakulteta. Aktivna je u dvjema radnim skupinama za podršku i razvoj sustava Dabar (RS za ocjenke radove i RS za edukaciju i podršku). Sudjelovala je u projektima *Profil hrvatskog latinizma, Croatica et Tyrolensia* – digitalna usporedba hrvatske i tirolske latinističke književnosti i *Reassembling the Republic of Letters, 1500-1800: A digital framework for multi-lateral collaboration on Europe's intellectual history*. Trenutačno sudjeluje u provedbi projekta *DIAMAS - Developing Institutional Open Access Publishing Models to Advance Scholarly Communication* u sklopu programa Horizon Europe. Interesi su joj u području digitalne humanistike, repozitorija i digitalnog izdavaštva. Članica je Zagrebačkoga knjižničarskog društva i Komisije za teoriju i znanstveni rad Hrvatskoga knjižničarskog društva.

12.00 – 12.20

Uloga Inicijative HR-OOZ u osiguravanju i razvoju otvorene znanosti u Republici Hrvatskoj

Bojan Macan, Centar za znanstvene informacije Instituta Ruđer Bošković

Sažetak

Inicijativa za Hrvatski oblak za otvorenu znanost (HR-OOZ) rezultat je dugogodišnjeg rada brojnih dionika sustava znanosti i visokog obrazovanja u Republici Hrvatskoj na temama vezanim uz otvorenu znanost. HR-OOZ predstavlja organizacijsko i tehnološko okruženje koje će na prostoru Republike Hrvatske poticati i omogućavati otvorenu znanost, osiguravajući resurse i usluge potrebne za prikupljanje, obradu i pohranu podataka, te održiv pristup i ponovnu uporabu i dijeljenje istraživačkih podataka. Glavni su ciljevi Inicijative uspostava HR-OOZ-a te izrada prijedloga nacionalnog plana za otvorenu znanost i prijedloga odredaba o otvorenoj znanosti u novom Zakonu o visokom obrazovanju i znanstvenoj djelatnosti. U tu svrhu imenovane su i dvije radne skupine s definiranim zadacima i očekivanim rezultatima. U ovom će izlaganju biti prezentirane glavne aktivnosti Inicijative HR-OOZ-a, s naglaskom na glavnim crtama budućeg prijedloga nacionalnog plana za otvorenu znanost čije će usvajanje HR-OOZ predložiti Ministarstvu znanosti i obrazovanja.

Radna biografija

Bojan Macan diplomirao je hrvatski jezik i književnost te informacijske znanosti na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu (2005.), gdje je 2015. godine doktorirao u polju informacijskih i komunikacijskih znanosti. Zaposlen je na Institutu Ruđer Bošković kao voditelj Centra za znanstvene informacije. Izabran je u znanstveno zvanje znanstvenog suradnika i stručno zvanje knjižničarskog savjetnika. Bavi se temama vezanim uz razvoj informacijskih sustava za potrebe sustava znanosti i visokog obrazovanja, vrednovanje u znanosti, otvoreni pristup i otvorenu znanost. Autor je dvadesetak znanstvenih i stručnih radova i niza izlaganja na domaćim i inozemnim skupovima. Član je brojnih udruženja i tijela na nacionalnoj i međunarodnoj razini. Surađivao je (i surađuje) na nekoliko projekata Europske unije vezanih uz otvorenu znanost (*PATTERN, NIAOS-Europe, OpenAIRE Advance, OpenAIRE 2020, OpenAIREplus, FOSTER, ENRESSH*). Dugi niz godina radi na razvoju nacionalnih informacijskih sustava za otvorenu znanost kao što su CROSB, POIROT, Šestar i Dabar, a u posljednje vrijeme posvećen je njihovoj reimplementaciji i integraciji s Informacijskim sustavom znanosti RH – CroRIS-om.

12.20 – 12.40

Otvorena znanost i informacijska pismenost kao poticaj demokratskom razvoju društva: primjena načela otvorene znanosti u Sloveniji

Miro Pušnik, Središnja tehnička knjižnica Sveučilišta u Ljubljani

Sažetak

Živimo u vremenu društvenih i tehnoloških promjena. Gospodarska i financijska kriza s početka tisućljeća, epidemija bolesti COVID-19 i konačno ruska agresija na Ukrajinu pokazale su koliko je globalna zajednica zapravo ranjiva. S druge strane, svjedoci smo iznimnog tehnološkog napretka. U području znanosti svjedoci smo povećanja količine podataka i informacija. U radu se želi prikazati važnost i uloga visokoškolskih knjižnica u suočavanju s izazovima koje nose navedene pojave. Otvorena znanost, otvoreno obrazovanje, uvažavanje međusobnih različitosti, solidarnost između različito razvijenih sredina moraju osigurati održivi razvoj zajednice i razvoj svih njezinih potencijala. Visokoškolske knjižnice imaju središnju ulogu kao most između pojedinih društvenih skupina. U prvom dijelu izlaganja predočit će se kako knjižnice mogu ispuniti to poslanstvo, a u drugom dijelu prikazat će se kako se načela otvorene znanosti ostvaruju u Sloveniji.

Radna biografija

Miro Pušnik direktor je Središnje tehničke knjižnice Sveučilišta u Ljubljani od 2009. godine. Završio je studij zootehnike na Biotehničkom fakultetu i magistrski studij znanstvene i tehničke informatike na Prirodoslovno-tehničkom fakultetu Sveučilišta u Ljubljani. Prije svoje sadašnje pozicije bio je savjetnik ravnatelja za digitalne knjižnice i elektroničke izvore. Vodio je projekt implementacije i rada Digitalne knjižnice Sveučilišta u Ljubljani. Predsjednik je Nacionalnog vijeća za knjižničnu djelatnost Republike Slovenije, član inicijative cOAlition S Leaders Group i član radne grupe EOSC Rules of Participation.

Aktivno je sudjelovao u pripremi pravnih akata vezanih uz otvorenu znanost u Sloveniji.

12.40 – 13.00

Potrebe za komercijalnim bazama podataka narodnih i školskih knjižnica

Aleksandra Pikić Jugović, Dunja Marija Gabriel, Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu

Sažetak

Nabava, dostupnost i korištenje stranih komercijalnih baza podataka jedna je od novih i kvalitetnih informacijskih usluga koje narodne i školske knjižnice mogu pružati svojim korisnicima. Omogućivanje pristupa zbirkama elektroničkih časopisa i knjiga te bibliografskih baza podataka može postati nova usluga narodnih knjižničara i stručnih suradnika školskih knjižničara čime bi se proširila ponuda informacijskih izvora, mogućnosti tematskih pretraživanja i edukacije korisnika za digitalne kompetencije.

Pokusnim istraživanjem koje je provedeno u narodnim i školskim knjižnicama u jesen 2021. u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu na poticaj i u suradnji s Hrvatskim knjižničarskim društvom (Sekcijom za narodne knjižnice i Sekcijom za školske knjižnice) utvrđeno je da postoji potreba za stranim komercijalnim znanstveno-stručnim bazama podataka za knjižnično osoblje i korisnike narodnih knjižnica te nastavno osoblje i stručne suradnike školskih ustanova. Rezultati istraživanja pokazali su koji su e-izvori potrebni knjižnicama, koja područja/kategorije trebaju pokrivati, način

dostupnosti (u knjižnici ili na daljinu), u cjelovitom tekstu ili kao bibliografski podatak i/ili sažetak te zainteresiranost potencijalnih korisnika za organiziranjem konzorcija za nabavu e-izvora te mogućnosti financiranja nabave komercijalnih baza podataka.

Međutim, za cjelovit uvid u potrebe za komercijalnim bazama podataka u narodnim i školskim knjižnicama i osiguravanje sredstava za njihovu nabavu potrebno je provesti istraživanje tržišta komercijalnih e-izvora za narodne i školske knjižnice, zatim provesti edukaciju narodnih i školskih knjižničara o ponudi, te na koncu provesti istraživanje o interesima i potrebama korisnika narodnih i školskih knjižnica za znanstveno-stručnom literaturom.

Radna biografija

Aleksandra Pikić diplomirala je studij sociologije i dodiplomski studij bibliotekarstva na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu, a doktorirala na istom fakultetu 2015. godine. Izabrana je u stručno zvanje knjižničarske savjetnice i znanstveno zvanje znanstvene suradnice. Od 2017. godine zaposlena je u Hrvatskom zavodu za knjižničarstvo pri Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu kao knjižničarska savjetnica za visokoškolske i specijalne knjižnice na sveučilišnoj razini, a od 2020. na nacionalnoj razini. Od 2020. koordinatorica je Stalnog odbora za održavanje i razvoj Sustava jedinstvenog elektroničkog prikupljanja statističkih podataka o poslovanju knjižnica. Od 2021. koordinatorica je Centra za razvoj knjižnica i knjižničarstva pri Hrvatskom zavodu za knjižničarstvo. Objavljuje znanstvene i stručne radove te sudjeluje na domaćim i međunarodnim skupovima. Članica je Zagrebačkoga knjižničarskog društva te članica Komisije za statistiku i pokazatelje uspješnosti u knjižnicama i Komisije za visokoškolske knjižnice Hrvatskoga knjižničarskog društva.

Dunja Marija Gabriel od 1994. radi u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu, a od 2012. knjižničarska je savjetnica za narodne knjižnice u Hrvatskom zavodu za knjižničarstvo. Od 2013. do 2019. vodila je sustav Hrvatske autorske naknade (HaNa) za praćenje javne posudbe u narodnim knjižnicama u Republici Hrvatskoj. Od 2015. do 2020. vodila je projekt i koordinirala rad Stalnog odbora za Sustav jedinstvenog elektroničkog prikupljanja statističkih podataka o poslovanju knjižnica u kojem se prikuplja knjižnična statistika na godišnjoj razini. Od 2013. organizira dvogodišnje stručno-znanstvene konferencije s međunarodnim sudjelovanjem pod nazivom Savjetovanje za narodne knjižnice u Republici Hrvatskoj. U Centru za stalno stručno usavršavanje knjižničara (CSSU) od 2007. do danas vodi tečajeve o knjižničnim uslugama i programima u narodnim knjižnicama za posebne skupine korisnika, o knjižničnoj statistici i Upisniku knjižnica u Republici Hrvatskoj. Objavljuje stručne i znanstvene radove, organizira skupove i surađuje s inozemnim stručnjacima na razvoju i promociji hrvatskih narodnih knjižnica.

Digitalne vještine dostupne svima

Marija Šimunović, Knjižnično-dokumentacijski centar Ekonomskog fakulteta u Zagrebu

Sažetak

Autorica će u izlaganju staviti naglasak na važnost cjeloživotne edukacije posebice u digitalnom vremenu u kojem živimo i s obzirom na izazove kojima smo okruženi kao informacijski stručnjaci i građani. Posebno će se osvrnuti na besplatne alate i programe dostupne u otvorenom pristupu. Govorit će o važnosti prepoznavanja sadržaja na internetu te upoznavanju s pojmom sintetičkih medija, kao i alata za manipuliranje multimedijalnim sadržajem. Prezentirat će najčešće alate koji se koriste u širenju dezinformacija, lažnih vijesti i sadržaja nastalih tehnologijom *deepfakea*. Također će staviti naglasak na otkrivanje lažnog sadržaja, kao i na alate koji mogu pomoći u procjeni istinitosti takvog sadržaja. Na samom kraju, predstaviti će besplatno dostupne alate za izradu audiovizualnog sadržaja koji su laki za korištenje i mogu pomoći u kreiranju zanimljivih materijala za potrebe knjižnice – postera, prezentacija ili zanimljivih interaktivnih materijala za korisnike.

Radna biografija

Marija Šimunović viša je knjižničarka i koordinatorica u Europskom dokumentacijskom centru na Ekonomskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. Diplomirala je kulturologiju i sociologiju Hrvatske te diplomirala informacijske znanosti smjer bibliotekarstvo. Radila je kao knjižničarka i predmetni stručnjak u Zbirci službenih publikacija Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu. Trenutačno radi u Knjižnično-dokumentacijskom centru Ekonomskog fakulteta u Zagrebu kao knjižničarka i koordinatorica za Europski dokumentacijski centar. Aktivna je članica Hrvatskoga knjižničarskog društva, predsjednica Komisije za zagovaranje u dvama mandatima od 2018. do 2022., kao i glavna urednica Uredništva društvenih medija u regionalnom Zagrebačkom knjižničarskom društvu od 2014. do 2021. godine i tajnica IFLA-ine radne grupe Novi informacijski stručnjaci (engl. IFLA New Professionals Special Interest Group (NPSIG)). Sudjeluje u velikom broju lokalnih, regionalnih i međunarodnih projekata, ima iskustva u predstavljanju i organizaciji te sudjelovanju u velikom broju različitih događaja i projekata.

Područje interesa: knjižnice i društveni mediji; zagovaranje; obrazovanje korisnika knjižnica; programi cjeloživotnog učenja i biciklizam.

Školske knjižnice i nastava u mrežnom okruženju ili kako smo gasili požar najmanje 250 puta

Josip Strija, Gimnazija Petra Preradovića, Virovitica

Sažetak

Početak provedbe mjera Stožera u pandemijskim okolnostima mnoge je dočekao nespremne i stavio ih u nezavidne uloge početnika u snalaženju u radu na daljinu, komuniciranju i suradnji u mrežnom okruženju te svladavanju različitih alata i aplikacija. Školski knjižničari su, slobodno se može reći, cijelu situaciju dočekali više nego spremni pa se opet potvrdila ona gotovo poslovična teza o knjižničarima koji znaju i mogu sve – svoja su znanja nesebično dijelili u svojim kolektivima organizirajući virtualne sadržaje ovisno o potrebama: virtualne zbornice, razrede, suradničke grupe, prostore druženja i komunikacije.

Školski knjižničari sve intenzivnije rade na aktivnom sudjelovanju u procesima učenja u okvirima školskoga kurikula, uključujući se u aktivnosti onoliko koliko im je dopušteno i onoliko koliko za njih ima mjesta između svih ostalih izvannastavnih i nastavnih aktivnosti, ali upravo aktivnostima koje se ne zadovoljavaju brzim rješenjima u obliku instant rezultata koje netko nudi kao ekvivalent znanju, već putovanjem od problema do njegova rješenja i učenjem i svladavanjem novih vještina. Tako se i same zbirke školskih knjižnica također mijenjaju i sve je veći fokus na pribavljanje izvora informacija u digitalnome obliku i oblikovanju drugačijih izvora znanja, onih virtualnih. To su potvrdili školski knjižničari u najzahtjevnijem vremenu prelaska na nastavu na daljinu, izrađivši više od 250 virtualnih knjižnica te time pokrenuvši pravu malu lavinu prihvaćanja digitalnih sadržaja u svojim kolektivima bez straha od novoga i u vrlo kratkom vremenu uspjevši biti golema podrška nastavnom procesu i svim njegovim dionicima bez obzira na zapreke.

Nedostatak elementarnog iskustva koji proistječe iz nezainteresiranosti za tu tehnologiju, strah od tehnologije ili nekih elemenata dizajna koji demotiviraju korištenje, nemogućnost pristupa tehnologiji zbog toga što korisnik ne posjeduje digitalni uređaj i nema pristup internetu, nedostatak digitalnih vještina zbog neiskustva s novim tehnologijama i nedovoljno korištenje uzrokovano ograničenjima kod kuće ili na poslu, najčešće su zapreke na koje su nailazili u izazovnim vremenima.

Uvidjevši kako sam hardver, u obliku opreme i infrastrukture ostaje beskoristan bez softvera u obliku znanja, vještina i sposobnosti, školski knjižničari postaju te i dalje ostaju glavni pokretači promjena u obliku novih spoznaja i rješenja problema informacijskog predznaka, zahvaljujući znanjima i sposobnostima na kojima kontinuirano rade. Spajajući krajeve udaljene digitalnim jazom, školski knjižničar u vremenu izazova i promjena predstavlja graditelja mostova koji će znanjem i sposobnostima uspješno omogućiti svladavanje zapreka, dolazeći do zavidnih rezultata u nezavidnim okolnostima.

Radna biografija

Josip Strija, prof. i viši knjižničar, stručni je suradnik školski knjižničar mentor u Gimnaziji Petra Preradovića Virovitica od prosinca 2007. godine. Dugogodišnji je voditelj Županijskoga vijeća školskih knjižničara Virovitičko-podravskoga županije, predsjednik Hrvatske mreže školskih knjižničara u drugom mandatu, a u dvama je mandatima bio predsjednik Komisije za srednjoškolske knjižnice Hrvatskoga knjižničarskog društva, u kojoj je sada član te je dugi niz godina predsjednik podružnice Hrvatske udruge školskih knjižničara Virovitičko-podravskoga županije.

Mentor je u Centru izvrsnosti za Medijsku pismenost Virovitičko-podravskoga županije te član Radne skupine Ministarstva znanosti i obrazovanja Republike Hrvatske za stručne suradnike i ravnatelje za provođenje Cjelovite kurikularne reforme te član nekoliko knjižničarskih udruga.

Dosad je više od stotinu puta izlagao na županijskim, međužupanijskim i državnim stručnim skupovima, održavši brojna predavanja i radionice te prezentiravši primjere dobre prakse. Provođa nekoliko državnih projekata u ime Hrvatske mreže školskih knjižničara, a 2020. godine pokreće stručni skup *Dani medijske pismenosti s HMŠK-om*. Područja interesa su mu medijska i informacijska pismenost, mrežna suradnja i korištenje digitalnih alata u radu i nastavi.

Nekoliko je puta nagrađen za svoj rad: 2016. godine Nagradom *Eva Verona* Hrvatskoga knjižničarskog društva, 2020. godine Nagradom *Tibor Tóth* Hrvatskoga informacijskog i dokumentacijskog društva, četiri godine zaredom dobio je i nagradu Ministarstva znanosti i obrazovanja Republike Hrvatske kao jedan od najboljih prosvjetnih radnika, a 2021. godine Grad Virovitica dodjeljuje mu Javno priznanje Grada Virovitice za djelatnost knjižničarstva i obrazovanja.

13.40 – 14.00

Dostupnost izvora o ljudskim pravima

Tatijana Petrić, Sveučilište u Zagrebu, Središnji ured za koordinaciju knjižnica
Dolores Mumelaš, Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu

Sažetak

Ljudska prava važna su tema za svijet i nalaze se u svim segmentima čovjekova djelovanja i postojanja. Definirana su međunarodnim aktima poput Opće deklaracije o ljudskim pravima i Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, a kroz povijest su se mijenjala i evoluirala kako bi se prilagodila različitim potrebama zajednice, a često rezultiraju velikim promjenama u društvu.

S obzirom na zastupljenost ljudskih prava u službenim publikacijama, ta je tematika u središtu interesa i Komisije za državne informacije i službene publikacije. Komisija za državne informacije i službene publikacije HKD-a u suradnji s Hrvatskim arhivom WEB-a Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu pripremila je odabrane izvore informacija na temu ljudskih prava, dostupne na mrežnim mjestima s domenom.hr. Na taj način Komisija provodi jedan od najznačajnijih ciljeva svoga djelovanja, a to je omogućavanje pristupa službenim publikacijama i državnim informacijama i promocija istih kako u stručnim knjižničarskim krugovima, tako i u široj društvenoj zajednici.

Tematske zbirke predstavljaju objedinjeni mrežni sadržaj od nacionalnog sadržaja koji je trajno arhiviran u Hrvatskome arhivu weba. Za potrebe stvaranje zbirke, članice Komisije su pretraživale mrežni sadržaj koji se odnosi na ljudska prava a obuhvaća stranice tijela državne vlasti, tijela lokalne samouprave te nevladine udruge i organizacije. Osim cjelovitih mrežnih stranica, okupljali su se i dijelovi mrežnih stranica kao i PDF izdanja zakonske regulative na državnoj i međunarodnoj razini, te elektroničke knjige u izdanju vladinih i nevladinih organizacija.

Suradnja Komisije i HAW-a omogućila nam je da se rezultati ove zahtjevne zadaće koju je Komisija preuzela budu vidljivi kao tematska zbirka „Ljudska prava“ na jednom mjestu, unutar jedne zbirke važan mrežni sadržaj glede ljudskih prava. Vrijednost zbirke je, osim trajne pohrane, i njena dostupnost – sav sadržaj nalazi se u otvorenom pristupu i jednostavan je za pretraživanje. Zbirka može poslužiti za informiranje javnosti kao i za nadopunu i stjecanje znanja o temi ljudskih prava.

Radna biografija

Tatijana Petrić rođena je 1964. godine u Zadru. Diplomirala je studij Filozofije i Sociologije, te doktorirala iz polja informacijsko-komunikacijskih znanosti. Radila je na Filozofskom fakultetu u Zadru u Centralnoj knjižnici, nakon toga u Znanstvenoj knjižnici Zadar. Od 2015. do 2020. godine je glavna ravnateljica Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu. Sada radi na Sveučilištu u Zagrebu kao voditeljica Središnjeg ureda za koordinaciju knjižnica. Tatijana Petrić objavila je više od dvadeset znanstvenih i stručnih radova te sudjelovala kao izlagač na više međunarodnih i domaćih znanstvenih i stručnih skupova. Interes Tatijane Petrić polazi od ukazivanja na važnost primjene informacijskih tehnologija u području knjižničarstva kao i nadogradnja istih, poslovanja sa serijskim publikacijama, ali i razmatranja teorijske razine bibliografske organizacije građe. Značajno je da je kroz određene radove protkana i profesionalna etika knjižničara, koju T. Petrić razmatra kroz analize dokumente, ali i radove znanstvenika. T. Petrić je analizom privatnih zbirki ušla i u područje povijesti informacijsko-komunikacijskih znanosti. Tatijana Petrić ima konstantu u praćenju promjena u informacijskim znanostima, od automatizacije do potreba knjižnica 21. stoljeća. Iskustvo rada na digitalnim knjižnicama kada uspostavlja DIKAZ – Digitalna knjižnica Znanstvene knjižnice u Zadru i Virtualne zbirke Sveučilišta u Zagrebu ViZbi.UNIZG s ciljem pružanja jedinstvenog pristupa podacima i digitalnim objektima koji se čuvaju u različitim baštinskim zbirkama na Rektoratu i mnogobrojnim sveučilišnim sastavnicama. Predsjednica je Komisije za državne informacije i službene publikacije, redovna članica Komisije za nabavu knjižnične građe i međuknjižničnu posudbu, te pridružena članica Komisije za visokoškolske knjižnice.

Dolores Mumelaš završila je 2011. preddiplomski studij hrvatskog jezika i književnosti na Sveučilištu Jurja Dobrile u Puli, a 2014. diplomski studij bibliotekarstva i muzeologije i upravljanja baštinom na Filozofskom fakultetu u Zagrebu. Od 2016. zaposlena je u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu u Informacijskom centru, a od 2017. u Zbirci službenih publikacija u Odjelu korisničke službe gdje radi i kao predmetni stručnjak na usluzi Pitajte knjižničara – tematsko pretraživanje. Od 2018. godine obavlja i poslove Europskog dokumentacijskog centra NSK, a od iste je godine i aktivna članica Zagrebačkog knjižničarskog društva. Od 2020. godine redovna je članica Komisije za državne informacije i službene publikacije. Autorica je nekoliko recenziranih stručnih radova, mrežnih izložbi i tematskih zbirki, izlagala je na domaćim i međunarodnim stručnim i znanstvenim skupovima, a provodi i aktivnosti građanske znanosti. Područje interesa su joj službene publikacije, otvorena znanost, građanska znanost, informacijsko-referalne usluge, održivi razvoj te kreiranje usluga usmjerenih na potrebe korisnika.

14.40 – 14.15 Rasprava i pitanja

14.15 – 14.30 Zaključci i zatvaranje